

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimistu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu IV.

Ori-ce inserate,

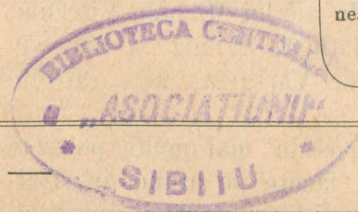
se platescu pe serie sún linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 65.

— Sibiu, Mercuri 12/24 Augustu.

1881.

In memori'a lui Alexandru Papiu Ilarianu.

Academia romana a inaltiatu lui Papiu unu monumentu demnu de fostulu seu colegu, cá si de rangulu ce ocupa dens'a in societatea romanésca. Preste cincii dile acelu monumentu se va desveli cu solemnitate cuvenita, si publiculu va celebrá cu acea ocazione memori'a unui luptatoriu din cei mai ageri pentru adeverat'a libertate si in aceiasi persóna pe juristulu eminentu, cá si pe istoriculu celu mai devotatu adevérului, pe zelosulu educatoriu alu poporulu.

Din partea nóstra credemu cá — anume in acésta epoca de confusiuni noue, la care isi are partea sa essentialu si nesciinti'a istoriei, se celebramu suveniru lui Papiu chiaru prin cuventele lui coprinse in precuventarea sa pusa la tomulu I din Tesaurulu de monumente istorice cu 18 ani înainte de acésta. Atunci Papiu dandu'si sama de colectiunile sale istorice, care l'au costatu bani grei spendati, in cursu de 12 ani, dicea cátra contimporanii sei :

„Strabunii nostri totudeauna se distinsera prin fapte mari si stralucite, spre a ne lasá de ereditate o patria romana. Se vede inse „mai multu a le fi statu la ánima a face decátu a scrie.“ Inpregiurariile timpuriloru inca érá prea puçinu favoritiórie literaturéi istorice. Asia se intempra de istori'a nóstra, cea scrisa, se marginesce pâna astadi la câteva Cronice destulu de serace. Cati eroi si câte fapte demne de memori'a posteritatéi sunt date uitareii, „carent quia vate sacro“ ! altele sunt insemnate de straini, dupa interesele si vederile lor; multe, si chiaru cele mai inportante, sunt acoperite inca de pulberea biblioteceloru, si invelite intru intunereculu archiveloru.

Istori'a, in intielesulu adevératu, lipsesce inca Romaniloru. Lipsesce natiunei nóstre cartea vietéi ce petrecu in cursulu seculiloru, cartea la alu carei studiu se se luminedie mintea legislatorelui si a politiculu, la ale carei esemple se se inaltie ánim'a cetatianulu spre a imitá faptele marite ale strabuniloru si a incungiurá scaderile lor, spre a ferici astfelu presente, si a pregati si asigurá viitoriulu.

Unei natiuni, mare la numeru cá a nóstra, asemine carte, fara pericu, nu póte se-i lipsésca indelungu. O natiune ce nu-si cunósce istori'a, se asémene fiintieloru lipsite de memori'a celoru trecute: ea nu cunósce legatur'a logica si necesaria intre trecutulu, presente, si viitoriulu seu: ea nu se cunósce pre sine insasi: nu scie de unde si cum resulta starea de faci'a in care se afla, nici si-o póte indreptá: nu-si póte indiviná cea viitória nici a o prepará; ci órbeca fara indreptariu, si ratecesce in tóte partile, pâna ce in urma cade in curs'a inamiculu.

Si cu tóte acestea, astadi, o istoria romana nici celu mai mare ingeniu nu ni o ar potea infacisiá.

Caus'a este simpla si evidente: spre a potea scrie istori'a Romaniloru, s'ar cere inainte de tóte deplina cunoscintia a elementeloru din care se se compuna acea istoria. Aceste elemente sunt faptele istorice. Intru adevér, fara a cunósce faptele nici pe jumetate, cum vei affá legatur'a ce existe între ele? si cum le vei cunósce, daca-ti sunt necunoscute fontanile de unde se le culegi?

Nici se cugete dara Romanii a-si potea scrie istori'a, pâna ce mai ántaiu nu voru avea adunate la unu locu tóte faptele istorice, ingropate in monumente fara numeru, straine si chiaru indigene, atátu tiparite si totusi necunoscute, cátu si manuscripte, si unele si altele ascunse in bibliotece si archive, latine si grecesci, turcesci si nemtiesci, unguresci, polóne si russesci, serbesci, bulgaresci etc. etc.

A aduná aceste monumente ratecitiórie ale istoriei nóstre, insemnédia a pregati si usiurá lucrarea cea mare, astadi cu nepotintia, a scriitoriulu fericitu care, perlustrandu-le, ne va presentá apoi adeverat'a istoria a Romaniloru.

Atari adunatori de materialu istoricu avura si au tóte popórele Europei. Italianii avura Muratori si Maffei, inainte de a avea Bolta si Cantù; Francesii, Chesni, Labbei, Baluzii, inainte de Thierry, Michelet si Guizot; Germanii, inainte de Mülleri si Schosseri, avura Pistorii, Freheri, Schardii, Struvii, Belgii; Grotii, Polonii, Dlugosi si Dogieli; Ungurii Pray si Fejeri, si asia mai incolo. Chiaru

astadi se facu in Franci'a si pretutinde mari culgeri de documente. Lucrare grea si ostenitória, necessaria inse si demna de recunoscintia republicei literarie si a natiunei.

Necessitatea unei asemene colectiuni, o cunoscú indata nemuritoriulu nostru Sincai. Colectiunea lui de 30 si mai bine de volumeni manuscripte se perdú. Inportanti'a ei se póte judecá dupa Cronicele ce ne lasa. Alte inportante colectiuni intreprinsera ilustrii invetiati carii ne detera Magazinulu Istoricu pentru Dacia, Cronicele Moldaviei si altele.

Calcandu pe urmele ataroru barbati, sunt mai bine de 12 ani de candu me ocupu si eu adunandu, dupa starea si marginitele mele poteri, ver-ce documentu vechiu, tiparitu au manuscriptu, strainu au indigenu, de pre la anticari, bibliotece, si archive. Inpregiurariile a dese ori me favorira. Cetatianu Romanu, nascutu in Transilvani'a, incependu-mi studiile in patri'a nascerei mele, cele de Universitate le continuai parte in Germani'a parte in Itali'a. In cursulu petrecerei mele de mai multi ani in aceste tieri, nici-odata nu detei uitareii, pentru unu momentu macaru, urmarirea monumenteloru istorice ale natiunei mele. Astfelu, astadi, bibliotec'a mea numera multime de documente pretiósse, possede cele mai curiósse, mai vechi, mai rare, si pentru istori'a nóstra mai necessarie carti din secolii XV, XVI, XVII etc., multe din acestea, necunoscute lui Sincai si Engel. In Berlin, multiamita prea invetiaturu profes. si amicu alu meu Zinkeisen, autorulu renumitei istorie a imperiulu otomanu, precum si prea demnulu custode alu bibliotecei regesci, doctoru si professoru Gosche, culesei cu diligentia din cele 48 volumeni de manuscripte italiene, cunoscute sub titulu de Informationsi politice, totu ce affaiu intr'ensele despre Romanii din secolii XVI, XVII: nici unu Romanu pâna acum nu consultase aceste nepretiuite documente; la 1860, Principele de Hohenzollern dandu-mi voia de a intrá in archivulu secretu alu Statulu, priimitu aici cu o rara umanitate din partea superioriloru, si anume din partea prea demnulu archivariu si consiliariu secretu doctoru Friedländer, copiai dupa originale, cele mai inte-

Foisiór'a „Observatoriulu“.

Industri'a de casa si cea mica.

Suntemu in predilele deschiderei la vederea publiculu a unei espositiuni, care póte se fia cu atátu mai modesta, cu cátu mii si dieci de mii dintre cei ce sciu carte, inca totu n'au petrunsu la scopulu acestei intrupinderi, cá-ci de s'ar fi intempratu acésta, in pavilionulu de espositiune, pe care'lu vedemu astadi de inaintea nóstra inaltandu crescutulu seu destulu de mandru, nici macaru productele industriei femeiesci nu ar fi incaputu.

Din partea nóstra prea decisi a nu inceté nici-odata pre cátu vomu fi in viétia, cu propagand'a pentru cultivarea generale a industriei si economiei de casa, intru tóte ramurele sale, incependu dela oulu de gaina si dela o simpla zama acra, pâna la bucatele cele mai eschisite si la cuseturile cele mai maestre, vomu repeti cu acésta ocazione ceea ce diseseramu in adunarea generale dela Blasiu din a. 1877. Pe atunci unii ómeni literati „nu aflaseru vreo filosofia“ in acele cuvente ale nóstre; din intemprare inse noi nici cá ne adressaseramu cátra filosofi, ci cátra poporu si inca mai multu cátra poporulu femeiloru nóstre, intre care a datu D-dieu santulu cá se nu prea avemu filosofé, decátu numai femei cu mintea sanetósá.

Asia inainte cu patru ani diceamu :

Rogu pe on. adunare, cá se'mi dea voia a'i vorbi ceva despre una ramura a vietéi nóstre sociale, care pre cátu e de stravechia, pe atáta ea remane totusi pentru totudeauna noua.

In érn'a anulu 1876 eu publicasemu in „Gazet'a Transilvaniei“ douispredece articlii din sfer'a economiei nationale, séu cum ii mai dicu, politice. Publicistulu potea se mai continue in aceiasi sfera si in directiunea ce apucase, inca si alte douespredece studie

de acelea, fara cá se ajunga la una din materiile sale de predilectiune, adeca la cestiunea industriei de casa si a industriei mici. Acésta cestiune, cu care érá óresicum dedatu din pruncia, cá toti ómenii esiti din poporu, ilu facuse pe densulu, cá se miđu-locésca pe lun'a Juliului anulu 1862 modest'a espositiune romanésca deschisa la Brasiovu. Acea espositiune fusesse numai umbr'a celei ce potea se fia, daca preparatiónele s'ar fi luat celu mai puçinu cu 1 anu, érá nu numai cu 5 luni inainte, si daca ea se deschidea airea undeva, mai in centrulu tieréi. Cu tóte acestea, miniatur'a nóstra de espositiune a surprinsu pe fórté multi neromani si nu pe puçini romani. Erau pâna atunci rari ómenii aceia, carii se fia reflectatu vreedata in viétia lor la industri'a domestica a poporulu romanescu, séu inca a femeiei romane. Lumea vedea de es. cas'a si siur'a, carulu si aratrulu romanulu, inbracamentea lui, dara nu întrebá mai nici-odata, cine i-lea facutu tóte acelea. Amu vedintu pe corpulu ofit'eriloru dela unu regimentu de cavaleria dandu din capu cá in semnu de întrebare despre espositiunea romanésca, érá dupace mersera cu colonelulu lor in frunte si cercetara obiectele din sala in sala, surprinsi de câte vedusera, au esitu prea satisfacuti, din cauza cá densii nu asteptau nici atáta, adeca nu asteptasera se védia nimicu facutu de mana romanésca, si le venea greu se créda, cá tóte acelea obiecte érá producte ale laborei si industriei nóstre domestice.

Industri'a de casa, capitalulu braçialor, éca doue idei sorori, care ar trebui se dea de lucru la una mié de pene si se inspire pe diece mii de preoti romanesci, cá celu puçinu de 12 ori pe anu se ia tectulu scripturei: Siese dile vei lucrá. Industri'a domestica la romani pe atáta pre catu o au, este hereditatea lor milenaria, transpusa prin tóte generatiunile. Ceea ce se scie despre Octavianu Augustu, cá portá camasi tiesute si cusute in casa, este mai multu séu mai puçinu adevératu despre tóte popórale eline si latine antice si chiaru mai moderne, pâna in unele epoce mai noue, in care cu ajutoriu de mari ca-

pitaluri se nascú industri'a mare, in alu carei servitiu se puse sciintia, anume mechanic'a si chemi'a. In tierile Daciei si in una parte a Panoniei industri'a mare nu a potutu prinde radecine, si chiaru de aci inainte va prinde numai cu cea mai mare greutate séu nicidecum. In tierile gubernate tiranesce nimeni nu are placerea de a'si baga capulu in intrupinderi mari, si celu care cérca, o pate. De aceea in imperiulu turcescu intinsu pe 22 mii de miliri patratre, mai nu vedi nici una fabrica. In staturile agricole, fia ele chiaru si libere, industri'a mare érási nu póte prosperá. Tierile agricole potu se aiba pane multa, cai frumosi, oi multe, vinuri escelente, dara capitaluri in bani nu au, érá de unde nu sunt capitaluri, mathematicii si chemicii fugu cá se nu móra de fóme, si se ducu in tieri, unde sciintia lor se platescu cu câte 10 pâna la 50 mii de franci pe anu; séu daca remanu pe locu, se alegu din ei charlatani.

Pentru tierile agricole, precum sunt ale nóstre, este la loculu ei industri'a mica, de casa, acuma cá si inainte cu doue si cu trei mii de ani. Amu ajunsu inse intr'una epoca, candu industri'a mare straina, din alte tieri multu mai civilizate si mai avute, ia industriei nóstre celei mici de inaintea nasulu totu materialulu crudu, dá poporulu in schimb fabricate ne mai auditu de eftine, bune, rele, fórté rele, chiaru lapedaturu, dara frumósse la vedere, netede si luciósse, dichisite, pipaite, insielatórie. Si inca acestu reu nu ar fi tocma celu mai mare, cá in fine ai dice ómeniloru: Deschide-ti-ve bine ochii ori candu cumparati dela acei straini. Elu inse are si alte urmari fórté funeste pentru popórale agricole; cá-ci pre candu le dedá la luxu si dupa luxu la lene si luxuria, le desvétia si dela munca, labóre, smulgendu-le din mana lucrulu, le omóra industri'a domestica, si totu-odata spoliandu-le de bani, le lasa pung'a lata, in cátu mai pre urma se implinesce descanteculu: Preotés'a cu cerei, pop'a cu nadragii rei etc. Popórale industriarie si comerciante sunt egoistice preste tóta imaginatiunea nóstra cá agricultori. Acelea in locu de a'si face vreunu scrupolu din ruinarea altora,

resante si mai curioase acte diplomatice ale mai multor Domni si pretendenti romani, incepandu dela Petru Raresiu Domnulu Moldovei, precum si unu siru de documente oficiale relative la perderea Bucovinei, la intemeierea consulatului prussianu, si la starea comerului nostru de atunci. Din renumit'a biblioteca a contelui Dzialynski din Kornik in Posnani'a Prussiei, biblioteca avuta de carti rare si de manuscripte originale, copii ex originali corespondentie de ale lui Michaiu Vitezulu, Sigismund si Andreiu Bathori, Irimia si Simeonu Movila etc. cu curtea de Varsavia, acte ratecite din arhivele Poloniei.

Afara de acestea, posedu mai multe portrete de ale Domnilor nostri, facute pe atunci in strainetate de cei mai renumiti sculptori ai timpului, precum de Hondius si altii. De asemenea, subscrieri si sigile domnesci, planuri de cetati si de batai, charte vechi, intre altele o charta a Moldaviei deliniata la anulu 1595 si alte asemenea.

Tote acestea le adunai, fara ca vreunu gubernu se-mi fia datu celu mai micu ajutoriu.

Tesaurulu de monumente istorice ce incepu a publica, are se coprinde totu ce voiu afla mai importantu in colectiunea mea.

In fascioara I (luna Iuliu) incepu cu istoria lui Michaiu Eroulu, scrisa de Walther la anulu 1599. Voiu urma cu Bisseliu, care inca scris istoria lui Michaiu. Voiu publica apoi din archivulu ministeriului de resbelu din Vien'a cateva raporturi ale comisariloru tramisi de Imperatulu Rudolfu II la Michaiu, dupa-ce acesta ocupase Transilvani'a, precum si plangerea ce elu, ducendu-se la Prag'a in urm'a nefericitei batalie dela Mirislau, dete in manile Imperatului. Apoi documente din Kornik, si anume din acestea, trei scrisori ale lui Michaiu litografite dupa originale. Relatiuni istorice din manuscriptele italiene ale bibliotecii din Berlin. Din raritati, voiu reproduce doue editiuni ale carticelei scrise despre Ciepessiu Voda cu finitul seculului XV, necunoscute lui Engel, dinpreuna cu portretulu lui Ciepessiu ce sta pe foi'a titularia a acelor carticele. Editiunea originala a Chorografiei Moldaviei de Reichersdorff tiparita la 1541. Istoria lui Despotu Voda de Gratianu, precum si cea de Sommer tiparita la 1587. Dialoghi piacevoli del Signor Stefano Guazzo, carte tiparita la 1586, care, intre altele, are unu capitolu: Del principe della Vallachia maggiore. Lascii Historia de ingressu Polonarum in Valachiam; Gorecii Descriptio belli Ivoniae, tiparite la 1578. De asemenea voiu estrage din diarele publicate in Germani'a, Olandi'a, Franci'a, cu finitul secolului XVI, si inceputulu secolului XVII, despre Michaiu si alti Domni ai nostri. Voiu face cunoscuta Romaniloru si cartea lui Baret (Joppecourt): Histoire sommaire des choses plus memorables advenues aux derniers troubles de Moldavie, tiparita in Paris la

1620; de abia sunt doi ani de candu aflai acesta de o extrema raritate: Sincai si Engel nu o vedura; ea plinesce o insemnata lacuna in istoria Movilesciloru; intre altele, cuprinde si o novela istorica despre caderea in captivitate tatarasca a uneia din fetele lui Irimia Movila, maritata dupa principele Korecki.

Acestia si alti asemeni scriitori contimporani, intrecu in mai multe respecte pe cronicarii nostri. Nici unulu de ai nostri nu scrie mai insufletitu ca Walther, nici mai detaliatu ca Goreciu, nici in limb'a cea classica a lui Gratianu, si nici unulu nu ne lasa interesantele sciintie despre Movilesci, ce le aflamu la Baret.

Afara de acestea, vomu face estrase numeroase din istorici vechi, Unguri, Poloni, Turci. Si anume dintre Turci, vomu consulta pe Naima despre Michaiu si alti Domni, era din renumitul Saedin (Seadeddin), vomu traduce curioasele descrieri ale luptelor lui Ciepessiu si Stefanu celu Mare cu Turcii.

Unele din monumentele nostre de abia sunt cunoscute unui prea marginitu numeru de literati romani; altel nu sunt cunoscute de locu; cele mai multe adeseori indesiertu s'aru cautat, nu in ale nostre, dara chiaru si in cele mai avute bibliotece straine.

Cele mai importante si mai rare voru fi publicate si in textulu originalu si in traducere.

Vomu scrie si disertatiuni istorice, si, fiindu juristu de professiune, vomu trata cate odata si materie din campulu istoriei Dreptului nostru.

Vomu primi cu multiamita si articii straini candu seu voru cuprinde fapte istorice puçinu au nicidecum cunoscute, seu cele cunoscute voru fi tratate dintr'unu nou punctu de vedere.

Nici odata n'am fostu mai liberu ca in aceste de faça inpregiurari, spre a-mi putea consacra literaturii istorice tote poterile. Fia-mi intreprinderea ori catu de grea, ea mi aduce si mie o nespusa multiamire interna: „studiele acestea mangaia si intarescu anima omului in tote inpregiurari”; apoi, incredintiatu ca asemenea lucrare n'ar putea se nu aduca vreunu folosu si patriei, indemnatu si incuragiatu de amicii mei, me simtiam si indatoratu a aduce si eu asta mica petricica la marele edificiu alu nationalitatei romane.

Pre aiurea, publicatiuni de asemenea natura se facu cu ajutorie de societati care la noi lipsescu, cu ajutorie de principi si regi. Eu inse, neajutatu de cineva adunai materialulu: totu asia ilu scotu si la lumina, fermu incredintiatu ca intieptiunea si patriotismulu publicului romanu va face se nu cada o intreprindere inceputa in cugetu curatu de a inainta adeveratulu studiu alu Istoriei nationale. Apelu la binevoientia amiciloru mei din tote tierile romane, si la toti adeveratii amici ai Istoriei nostre.

Fii sanetosu si indulgentu binevoitoru lectoru.
Bucuresci, 16 Juniu 1862.

A. Papiu Ilarianu.“

tocma din contra, isi tinu de fala mare ca potu omori popora intregi cu luxu, cu desfrenari si cu vinarsu; era candu vedu, ca cu midioloce de acestea scarnave nu te potu ruina, cauta preteste ca se se scole cu arme asupra ta, si daca te potu bate, iti impune tractate de comeriu forte favorabili pentru industria loru, in catu la subscrierea si ratificarea loru iti s'aru schinte verdi si rosii din ochi.

Candu amu avea noi industria mare in mai multe ramuri acilea in patria, atunci treca marga, dora totu nu ai sta tocma pe vietia pe morte pentru prosperarea industriei de casa, antaiu pentru-ca industriarii mari din patria aru cumpara productele crude necesarie la industria loru, ori cate aru produce agricultorii, de es. lana, canepa, inu, pei, seu, lemne de lucru, incependu dela tisa si nucu, bradu si stejariu, paltinu si teiu, ulmu si prunu, cornu si alunu, pana la salce si rachita, cum si paia, papura, piperigu, rogozu si altele nenumerate, petra, varu, caramida, metale diverse; preste acesta mii de familii mai lipsite aru afla ocupatiune intinsa pe la fabrice, lucrandu pe simbrii fixe seu cu dio'a. din generatiune in alta. Dara nici chiaru in casu ca acesta industria de casa nu ar trebui se incedie, cu atatu mai puçinu, pre catu tempu suntemu numai poporu agricolu. Ori-catu se fia unu agricultoru de diligente si desteptu, ori-catu se voiessa a introduce reforme moderne pe mosior'a sa si se si multiplice ocupatiunile, mai alesu avendu si familia numeroasa, lui totusi ii remanu multe dile preste anu, in care nu scie de ce se se apuce, nici cum se se ocupe cu folosu pe membrii mai mari ai familiei sale, din cauza mai alesu, ca relatiunile nostre climatice ii punu pedece cumplite. Acesta observatiune se reduce mai multu la partea aceloru agricultori, carii posedu pamentu mai multi-soru. Ce vomu dice inse de acelea miriade familii serace, care adeca abia posedu cate 2-3 jugere si cate una gradiniora langa casa? Ce se faca ei, sociile, fetiorii si fetele loru in ernile cele lungi, candu de neo'a cea grosa abia potu esi din casa? De ce se se apuce aceleasi familii pe timpuri candu ploua cu septe-

manile intregi, anume tomn'a si primaver'a? Dara ce mai facu si acelea mii de familii de trei-ori nefericite, care in urmarea fataliloru processe urbariali au remasu la sapa de lemn, fugarie pe pamentu, injugate la telég'a lui Basta? Milione din averea nationale se perdu pe fia-care anu, din cauza ca poporulu nu a invetiatu a si inverti cum dieu speculantii de bani, capitalulu bracialoru cu folosu catu se pote mai mare. Sunt mii de comune rurale, in care chiaru unelte agricole de prim'a necesitate si de forme primitive, se cumpara de pe la cetati si orasie, precum arate, rote, scarigi, leuce, juguri, furci de lemn, lopeti, troce (albiu, copaie), crinte de storsu casiu, cosiuri, cosiari, uleie de stupa, palarii de paia, capestre de papura (in care ducu olele cu fertur'a), ciubara, cose, carpatorie, linguri de lemn, fuse, melitie, spete etc. etc.; ca-ci de si materi'a brutta pentru tote acestea se afla pe la multime de comune, dara nu a invetiatu nimeni a le face, atatu pentru locuitorii aceloru comune, catu si pentru ai altora, pe unde lipsescu materialulu. Imi va reflecta cineva, ca obiecte de acelea se vendu cu pretiu miserabile. Ore inse nu este lucru neasemenatu mai miserabile, daca pentru timpulu perdutu nu ti da nimeni nimicu? Se pote afirma fara pecatu, ca poporulu agricolu perde in fia-care anu preste Dominiu si Serbatori cate 100 de dile fara ocupatiune serioasa, din cauza ca in afara, sub ceriu, nu pote lucra, seu nu are ce se lucre, era intre patru pareti nu scie de ce se se apuce. Daca unu individu ar lucra in acelea dile si ar produce numai valore de cate 20 cr. totu aru castigat cate 20 fl., tat'a cu fiu-seu 40 fl. Pentru familia sarace 40 fl. sunt capitalu, care le-ar scapa de nenumerate-ori din mari calamitati si inainte de tote — de fome; ca-ci 40 fl. facu circa 8 hectare de papusoiu, seu dicemu 6 hectare si una portiune buna „dedulcela“, lardu, brandia, carne, ori ceva legume.

(Finea va urina).

Espositiunea.

In fine, dupace terminulu deschiderei se apropie cu pasi iuti, comitetulu a dispusu din 20 Augustu incoce, ca se se incepa clasificarea si punerea in ordine a obiectelor care au ajunsu aici si care voru mai ajunge pana in dio'a din urma. Pana candu scriemu acestea (marti ser'a), s'au potutu numerota si pune la locul loru abia trei mii obiecte. Cate 12 individi lucra barbatesce preste di la asiedierea loru.

Ni se spune spre mare surprindere, ca din atatea calitati de vinuri minunate care are Transilvani'a, Banatulu, Aradulu, Biharulu, au venitu mustre forte puçine la expositiune. Noi n'amu sciutu pana acum, ca proprietarii nostri de vii se fia asia sgarciti, se le pese de cate 3-4 butelii de proba, sau si asia de bogati, ca se nu le pese de nici o concurentia.

Dela Dev'a si de prin pregiuru ni se scrie intre altele: „In urma ve facu cunoscutu, ca noi pe aici miscamu tote petrile, ca se se tramita catu mai multe obiecte pentru expositiune. Unu singuru omu se afla intre noi, despre care dice poporulu, ca „nu si afla parechia in tota tier'a imperatului, ca este omu intr'o urechia,“ care dice ca expositiunea este o charlatania politica; apoi ungurii isi ridu in punni de marottele lui. Charlatania politica este din contra, a imbeta bine pe omeni totu la cate 3 ani odata, a i face se strige eljen la nisce catilnari, apoi a cade morti de beti prin siantiuri, in fine a baptisa beti'a, sbieratele si bataile de „activitate nationale“.

Noutati sunt si pe aici totu acelea pe care le colportedia diaristic'a magiara despre emissari romanesi si emissari muscalesi, acesti din urma trimisi cu sute de mii de ruble de catre generalulu Ignatieff ca se i impartia. Noi pe aici nu ne potemu esplica o frica nebuna ca acesta, si cum potu ei se bage din nou atata spaima in bieteile familiile loru, ca se cugete erasi a se refugia pe la cetati si orasie.

La cursulu pentru invetiarea limbei magiare s'au adunatu si in Dev'a vre-o 120 de insi.

Intre acestia ambla multi in portulu loru poporanu romanescu, sau cum ii mai dicemu, nationale, de care se tine ca parte essentiala din stravechime si serpariulu numitu pe airea curea si in Romani'a pe turcesce chimiru, sau pe cele mai multe locuri spre media-di, braulu, cingator'a, tiesuta de femeile nostre, mai multu totu in cele trei colori, pe care noi ne-amu dedatu a le numi nationale. Dara ce se vedi! Omeni de positiune inalta, unguri, afirma ca acesti bieti dascali sunt totu atati emissari si ca ei nu porta acestu costum, decatu numai de candu a fostu pe aici I. Jonscu cu societatea sa de actori.*

Avisu in caus'a expositiunii vitelor si pomeloru.

1. La expositiune se voru admite numai animale prasite sau crescute la cas'a espunatoriului.

2. Transportarea animaleloru la localulu expositiunii si provederea acestora cu apa si nutretiu privesce pe espunatoriulu. Comitetulu va ingrijii, ca in locul expositiunii se se afle nutretiu recerutu de vendiare.

3. Animalele se voru predá biroului comitetului Vineri in 21 Augustu (2 Septembre) dela 5 pana la 8 ore inainte de amiedi in localulu expositiunii, si se voru reprimi ser'a la 8 ore in aceeasi di.

4. Pomele, legumele si florile asiediate in corfe (sau corfitie) se voru predá biroului comitet. in localulu expositiunii, Sambata in 22 Augustu (3 Septembre) dela 6 pana la 8 ore a. m.

5. Prin posta si calea ferata au de a se trimite pomele, legumele si florile francate la adres'a comitetului.

Sibiu, 20 Aug. 1881.

Comitetulu centralu de expositiune.

*) Ve rogamu ca relative la tricolorea rosu-galbinu-albastru pesecutata cu atata furia, se reflectati pe compatriotii nostri magiari si anume pe dnii binevoiesca a nu uitá, ca acea tricolorea este antic'a bizantina a imperiului romanu orientale, ca inse totu acea tricolore o potu vedé si in Heraldic'a Transilvaniei (Ardealului); mai incolo, ca in tote bisericile de ritu orientale, in icone, stéguri (prapori) si alte zugravituri acelea 3 colori predomina preste totu; in fine in atatea sute de ani de candu vietuimu in acestea tieri alaturea, cum de nu vedu compatriotii nostri, ca cu tote transformari si corciturile straine in portulu (costumulu) poporului romanescu, colorea fundamentala (campulu) a fostu si a remasu albu, pe care apoi vinu in sute de compositiuni cele trei si numai ici colea a patru verde, sau alta nuantia.

Nota Red.

— Fumatulu este chiaru si in curtea pavilionului strinsu opritu.

— Pana la deschidere intrarea e oprita la toti, cãti nu sunt ocupati cu arangearea in pavilionu.

Din Romani'a.

In fine au datu si diariile din regatulu Romaniei preste câteva insulte si infamii din cele nenumarate, cãte aparu in diariile de din cõce contra Romaniei. Chiaru si diariulu conservativu „Timpulu“ le dete unu respunsu fõrte aspru, adeca precum l'au meritatu. Diariulu minist. „Romanulu“ traduce articulu celu mai infam din „P. Lloyd“ si promite a'lu comentã. Acelasiu merita se fia cunoscutu de tõta romanimea. „P. Lloyd“ scrie:

„De sute de ori amu datu reprezentantiloru nostrii din strainatate esemplulu diplomatiei englese — nu este vin'a nõtra daca trebuie se revenim necontentitu asupra aceluasiu esemplu. Rogamu pe ori si cine, care cunõce usurile diplomatiei englese, se'si puna inainte urmatoriulu casu: Esista unde-va — nu in vecinatatea Marei Britanii, ci in apropierea coloniei sale celei mai neînsemnate, unu poporasiu micu dara obrasnicu, càruia Engliter'a i-a facutu cele mai mari servicii si care dreptu respata, persecuta cu cea mai obrasnica ura totu ce este englesu. Press'a acestei mici tierisiorõ insulta necontentitu pe Engliter'a, guvernulu ei nu lasa se trẽca nici o ocaziune spre a causã ori-ce neajunsu imaginabilu guvernulu englesu, afara de acẽsta miculu poporasiu intretine o cẽta de agenti, cari se sfõrtiãdã a provocã la nemultiamiri, ba chiaru si la revolta poporulu aflatu sub dominatiunea englesa. Agentii micii tieri povestescu cu intentiune, cã ea va isgoni in curendu pe englesi si cã le va reluã teritoriulu; dara, spre a dã lucrulu o õre-care probabilitate in ochii poporulu nesciutoriu, comunu, guvernulu micii tieri, lasa din nebagare de sãma negresitu, o banda de soldati se faca o incalcare pe teritoriulu englesu, se ocupe acolo sate si se atitie totu felulu de pasiuni.

„Cum crede õre cine va, cã ar vorbi diplomatii englesi cu nisce asemene pungasi? Casulu este in adeveru neadmissibilu, cã-ci englesii, chiaru dela prim'a incercare, aru fi facutu pe nerusinatulu vecinu se taca; dara admitemu, cã prin vre-o impregiurare minunata, lucrurile aru fi ajunsu atãtu de departe — ce credeti õre cã s'ar fi intemplat cu sõrt'a principelui, a ministriloru si a poporulu care ar fi isbitu astufeliu in consideratiunea Engliteri! Englesii sunt õmeni practici, ei lucrãdã in ori-ce locu in modu deosebitu, dara totudeauna in conformitate cu relatiunile locale. Intr'unu locu ei stabilescu linisceã, punendu intrãg'a tiera sub dominatiunea loru, intr'unu altu locu bombardãdã capital'a pãna in temelii, alta data, si acẽsta s'a intemplat, au curarisitu cu trestia de mare pe unu ministru semi-selbatecu, dara totudeauna si in tõte locurile, atãtu in Europ'a cãtu si in zonele cele mai departate, ei au procuratu respectu numelui englesu; ba chiaru si acolo unde nu se respecta nimicu ei au inspiratu unu respectu spariosu pentru ori-ce bucatica de pamentu deasupra caruia fãlfae unu petecu cu colorile englese.

„Acesta este obiceiulu englesu, si este obiceiulu celu bunu. Si daca in acele locuri, unde simtimentulu pentru onõrea si autoritatea acestei monarchii trebuie see influentiedie mai multu, daca s'ar gasi acolo numai o urma de mandri'a, capacitatea, curagiulu si intieptiunea politiciloru englesi, apoi ar fi preste potintia cã o tierisiorã cã Romani'a se cutedie a'si arangea intrãg'a ei politica astufeliu, in cãtu se nu fia decãtu o continua si nerusinata provocare a Austro-Ungariei. Nu vorbim acì numai despre navalirea romaniloru in cottulu Hãromszék. In acẽsta nu este unu periculu si in acestu momentu trebuie se se fi si retrasu vagabundii romani, de vreme ce ministrulu de resbelu din Bucuresci a avutu deosebit'a bunatate se promita, cã va dispune imediatu cã teritoriulu ocupatu se fia evacuat. Astufeliu dara nu casulu in sine ne preocupa pe noi acì, ci ne gandimu la totalitatea relatiuniloru monarchiei nõstre cu tinerulu regatu. Casulu dela Hãromszék este numai o aparitiune mai batãtõre la o agitatiune continua contra monarchiei nõstre. Press'a, parlamentulu, guvernulu, poporulu, intru cãtu se pricepe la lucrurile politice, sunt fãra sfãrsitu in injosirea monarchiei nõstre. Guvernulu cauta prin tõte midiolõcele in comisiunea dunarãna se impedece legitima influentia a Austro-Ungariei; press'a anuncia in tõte zilele anexarea Transilvaniei — este adeveratu cã press'a din Bucuresci face lin anexarea Bulgariiei, Macedoniei si Basarabiei

obiectulu discutiunii ei dilnice; prin scõle se intrebuintiãdã charte in care tõta tiera pãna la Segedinu este declarata cã proprietate romana, era armat'a face acum incalcare pe teritoriulu Transilvaniei.

„Pe lângã acẽsta mai vine si lucrarea emisariloru romani in Transilvani'a. Si amintim acì, cã inca de acum optu zile, dupa nisce sciri din Transilvani'a, amu anunçiatu cã acesti emisari pregatescu poporatiunea romana si'i spunu cã in curendu va fi liberata de patri'a mama. Este vedita legatur'a ce esista intre acẽsta agitatiune si incalcare de acum. Cei din Bucuresci au voitu se arete tieraniloru romani din Transilvani'a, cã „liberarea“ este seriõsa, cã soldatii romani au chiaru de acum curagiulu a navalã pe teritoriulu unguurescu — tieranulu nu citește nici-unu feliu de diarie, chiaru si dintre popii romani de abia sciu unii pe ici pe colea se scrie si se cetẽscã, lui ii vine scirea de o suta de ori mai mare, aude povestindu-se despre o bataia, in care — bine intielesu — eroii romani sunt victoriosi; cã ei au fostu imediatu isgoniti, acẽsta n'o afla naturalminte si gasescu, cã õmenii misteriosi care i'au spusu lucruri atãtu de frumõse, n'au vorbitu astufeliu fãra nici-unu temeiu. Incalcare dela Hãromszék erã trebuintiõsa acelorlu lucrari de minare ale agitatoriloru romani, precum ilustratiunea este trebuintiõsa testulu.

„Cu acẽsta ocaziune ne vine in minte, cã in Bucuresci, pe cãtu se scie, põrta nõu'a corõna unu principe din cas'a Hohenzollern. Ne intrebãmu daca este cu potintia, cã o asemenea politica se se faca sub egid'a unui principe, care are de altmintrea consciintia despre originea sa si carea este obicinuitu a profitã cum trebuie de avantagele ce ea ii acõrda? Presupunemu cã, intre altele, la repedeã recunõscere a noulu regatu romanu, consideratiunea acordata principelui a contribuitu fõrte multu, si de aceea ni se va permite a intrebã, dacã originea sa nu impune acelu Hohenzollern õre-cari indetoriri in Bucuresci, care facu imposibilu cã sub ochii sei se urmedie o politica cu totulu asemenea cu aceea, pentru care Battenbergulu din Sofi'a, pusu pe tronu de Rusi'a, a fostu destulu de onorabilu spre a dã pasiaportu ministriloru sei. Atãtu de nepotintiosu nu este unu rege alu Romaniei, in cãtu se nu põta pune capetu acelei rusinõse agitatiunii, care mai curendu sau mai tardiu trebuie se devina unu periculu pentru tiera sa si chiaru pentru tronulu de curendu cimentatu pe care se afla. Totusi pentru violarea teritoriulu unguurescu n'avemu a asteptã satisfactiune dela regele Romaniei; acẽsta satisfactiune trebuie se si-o ia propriulu nostru guvern, si ea trebuie se fia atãtu de publica, atãtu de eclatanta, atãtu de complectã, cã si aceea pe care comitele Andrassy a luat-o dela principele Milanu sub unu guvern alu lui Ristici pentru unu faptu multu mai micu decãtu acela care s'a petrecutu acum. Mai puçinu decãtu a dobõnditu comitele Andrassy, intr'unu timpu candu Austro-Ungari'a nu luase inca renumit'a „positiune dominatõre“ in Orientu, nu va fi negresitu de ajunsu nici acum, de vreme ce pentru prim'a õra si in faci'a tuturoru poporatiuniloru din Orientu trebuie se se dea unu esemplu cã nu põte intru nimicu se fia atinsa consideratiunea monarchiei. Cã-ci nutrebue se ne inchipuim cã romanii dacã voru scapã acum numai cu un'a din acele representari nepotintiose, carora cei din Vien'a le dau o insemnalate atãtu de mare, nu voru repetã joculu mãne, poimãne si chiaru in timpii cei mai necomodi si cã atunci nu i se va putea pune asia de repede unu capetu. Daca Romani'a nu va fi pedepsita, astufeliu precum i-s'ar intemplã intr'unu asemenea casu dela ori-ce alta putere mare, atunci atãtu interesele cãtu si supusii acestei monarchii din Orientu sunt declarate libere cã si paserea. Faptele comise de Romani'a si remase nepedepsite, voru cutediã se le comita si Bulgari'a si Serbi'a. Ivẽscã-se numai unu conflictu in care se'si aiba si monarchi'a partea sa, si atunci voru deveni vedite urmarile nesãnetõse ale acestei slabitiunii“.

Sciri diverse.

— Pre candu eramu se punemu acestu Nr. sub pressa, ne veni urmatoriulu necrologu:

Antoniu Bechnitiu,

negutiatoru, reposã dupa lungi si durerõse suferintie astadi diminiãtia la 5½, ciasuri in vârsta de 76 ani, inpartasit fiindu cu Sfintele Taine.

Partea pamentẽscã a neuitatulu soçiu si pãrinte iubitoriu se va inmormentã Joiu 13/25 Augustu la 4 ciasuri d. a. in progadia bisericeii gr. orientale dij suburbiulu Josefenu.

Cuprinsi de adunca durere aduca acẽsta scire jalnica.

An'a Bechnitiu nascuta Desicu, cã soçie. Sofi'a nasc. Bechnitiu, cã fiica, cu doi prunci. Joanu si Atanasie Bechnitiu, cã fi.

(Piat'a mica Nr. 25.)

Repausatulu in Domnulu Ant. Bechnitiu, unulu dintre vechii comercianti fruntasi ai acestei piatie si totuodata amicu zelosu alu culturei nationale, cã unulu care a conlucratu si la intemeierea Asociatiunii transilvane in calitate de cassariu, ajutandu si indemnandu la contribuii pentru fondulu ei, ii dicemu: Fia'i memori'a binecuventata!

Red. „Obs.“

— (Anunçiu). Reuniunea romana de cantari din Sibiu arangeadia Sambata in 27 Augustu n. in sal'a dela „Imperatulu Romaniloru“ unu concertu extraordinariu cu urmatoriulu programu: 1. a) „Serenada“ cantecu vechiu romanescu, arangiatu pentru choru micstu si piano de R. Veinwurm; b) „Hor'a Severinului“ choru micstu de L. Wiest. 2. „Ade-laid'a“ cantecu pentru sopranu de L. v. Beethoven. 3. „Andante“ din concertulu de violina in d mol (N. 3) de B. Moliue. 4. „Duet“ din oper'a „O nõpte in Granad'a“ de C. Kreutzer. 5. „Trei cantece poporale“ pentru choru micstu de Friedrich Mendelssohn-Bartholdy; a) „Cu mine fugi“; b) „O brum'a datu“; c) „Pe-alu loru mormentu“. 6. „Dõue balade“ pentru o võce de basu de R. Schumann; a) „Baltazaru“; b) „Cei doi grenadiri“. 7. „Polonaise brillante“ (Nr. 2, A-dur) pentru violina de H. Wieniawski. 8. „Dõue cantari“ pentru 3 voci femeiesci si piano de F. Hiller; a) „Nõptea“; b) „Cãtra zefiru“. 9. „Partea I. din „Cruciatiu“ poema romantica pentru soli, choru si piano de N. W. Gade. — Inceputulu la 8½ õre sãr'a. — Pretiulu locurilor: Loj'a mare 5 fl., loj'a mica 3 fl., locu numerotatu (cerce) 1 fl. 50 cr., locu numerotatu 1 fl., 1 locu pe galeria 1 fl., locu de statu 50 cr. — Biletele se vendu in dio'a concertulu dela 9—12 si dela 3—6 õre, in librari'a archidiecesana, strad'a Macelariloru Nr. 37 si sãr'a la cassa. — Venitulu jumetate in favorulu espositiunii romane. Comitету.

— (Balulu espositiunii romane.) Acei p. t. stimati domni membri ai cassinei, ai reuniunii de musica, de industrie si de cantu, cari din erõre nu ar fi primitu pãna acuma bilete de invitare la balulu ce se va da in folosulu espositiunii romane in 29 Aug. a. c., sunt prin acẽsta cu tõta onõrea invitati.

Totuodata sunt invitati toti membri cari voru participã la adunarea generalã a Asociatiunii transilvane si la espositiunea romana.

Sibiu, in 22 Augustu 1881.

Comitetulu balului.

— (Bibliografia.) Se afla sub tipariu: Catalogu de carti romanesci din libraria romana alui W. Krafft in Sibiu (Strad'a Urezului 10.) Edata cu ocaziunea Espositiunii romane din Sibiu 1881.

O scurta descriere a tinutulu din valea Rocnei si a teritoriulu montanu de acolo.*)

Arduum videtur
res gestas scribere.
Sallustius.

Tinutulu Rocnei, sau valea Somesiului celui mare, isi ia inceputulu seu prin mai multe ramuri si anume prin cele dõue ramuri principale, dintre care un'a si cea mai mare din susu de Rocn'a nõua sau Siantiu, era ceealalta de pe isvorulu bailoru parte din triãghiulu muntiloru Scorusiulu, Dembulu-Crucei si a Cicerei, carii apartinu propriamente muntelui principale Ineulu, parte dela põlele muntelui Craciunelu, care apartine muntelui principale Galatinu, carii toti la olalta facu parte din Carpati transilvani, carii se intindu cã o corõna incependu din partea de cãtra miãdia-nõpte cãtra resaritu spre miãdia-di si cuprindu Transilvani'a, aceea scumpa patria a romaniloru, cu unu brãu de paduri de bradu pururea verde, dandu sperantia popõraloru ce locuescu aceste plaiuri, cã va veni timpulu candu se voru bucurã cu tõtele cã de timpulu de auru. Acelu

*) Acẽsta monografia instructiva o avemu la redactiune din Aprile, fãra cã se fimu fostu in stare de a'i aflã locu in colõnele acestea asia, cã se põta fi publicata fara a intrerupe. Intr'aceea ea aparu in „Familia“; cu tõte acestea o publicam si noi dupa originalulu ce ne stã dinainte, si facemu acẽsta cu atãtu mai virtosu, cã dõra se voru mai indemnã si altii la descriptiuni de acestea, mai virtosu acuma, candu mii de straini ne cutriera patri'a, seriendu despre ea cãte verdi si uscate, inse fãra cã se ne scõtia si pe noi din nepasarea nõtra.

Red. Obs.

tinutu este preste totu unu par excellentiam muntosu, totusi destulu de fertile, pentru-că muntii fiindu situati in partea nordu-ostica a acestui teritoriu, ilu apera de venturile nordu-ostice, care de regula anuntia crivetiulu, si pentru-că aflandu-se pe cöst'a si pitioarele Carpatiloru de cãtra miédia-di, si poporatiunea cea laborioasa ce locuesce acestu tinutu ingrijindu-se si de gunoira rationala, dà locuriloru de aratu o fertilitate indoita, si asia acestu tinutu este in stare se nutrësca pe poporatiunea locutiõria pe aceste plaiuri frumõse, ba o ajuta, in cãtu se mai põta si vinde cãtu unu prisosu.

Muntii Ineulu, Galatin, Ciblesiu, Rotundulu, Cra-ciunelulu si altii mai multi, standu cã unele coline pe pedestalulu loru de granitu, si ridicandu'si fruntea ma-iestatica si plesinga asupra altoru piscuri ale Carpatiloru nordici transilvani, pare cã aru reflectã pe omenime, si aru spune popõraloru concutiõre in acësta patria, cã in acestu tinutu locuesce unu poporu, inca verde, care descinde din acea colonia mare, care a venitu aici ex toto orbe romano, cã aci e Salva, Romuli, Parva, Neposu, si despre acestu poporu a disu capitanulu Tanolli in poemulu seu latinescu compusu in onõrea colonelului nascutu din Tirolu Br. Carolu de Enczenberg:

Has igitur prisca gentis de stirpe Quiritum
Romulidae terras habitant.

Obstupere, novas mirantes undique formas,
Romulidae, atque ingens animo fiducia crevit.

prin urmare cã nu este permis nimeni a infrange drepturile, privilegiile si libertatile ce li-au avutu ab antiquo, pentru-cã la din contra acei munti si-aru sub-trage ap'a loru cea abundanta si cristalina, care uda siezurile pe unde sierpuesce Somesiulu, Tis'a si Visieulu, si popõrale straine, care s'au asediatu mai tardiu la tiermuriu acestoru fluvii gigantice, stingëndu-se de sete, aru fi silite se se adape cu otietu veninosu, éra metalele nobile, aurulu si argintulu, cã si aram'a, plumbulu si fierulu, care se afla in sinulu loru, s'aru cufundã in abisu, cã asia scrutatorii de astadi, stranepotii acelaia care se numea cu fala „flagellum Dei“, se nu mai afie nici o remuneratiune pentru lucrulu loru, care tinde fãra de cauza si fãra de dreptu la nimicirea celorlalte nationalitati, singuru pentru-cã ei in vanitatea loru, voiescu se crësca numerulu loru si din petrile mute si neroditõre

Dar riulu curge, ap'a trece,

Inse petrile remanu;

Totu asia cu sange rece

Canta bietulu de romanu! si noi romani vomu remanea; de óre-ce avemu dreptu, avemu potere de vietia si avemu o limba dulce, armonioasa si culta, care nu o vomu dá pentru tõta lumea, si pentru-cã

Romanulu renasce, Romanulu re'nvie,
Cã vechia fenice din tierin'a sa
Si ceriulu permite, cã si lui se'i vie
O di de dreptate si de bucuria

In patri'a sa!

Acestu tinutu pe care mi-am propusu a'lu descrie, fiindu situatu intre Maramuresiu si Bucovin'a, constã din comunele fostului alu II-lea regimentu romanescu de granitia, Rocn'a vechia — in vechime Bucenium — Rocn'a noua sau Siantiuulu, Maieru, Sangeorgiu, Magura, San-Josifu sau Poiana, Leri, Ilv'a mare, Ilv'a mica, Feldru, Rebr'a mare, Neposu sau Vararia, Rebrisiõr'a, Naseudu capital'a fostului districtu de acelasiu nume, Salv'a, Parv'a, Hordou, Bichigiu, Telciu, Romuli, Mititeiu, Mocodu, Zagr'a, Gaureni, Runcu, Poieni si Plaiu, si inainte de anulu 1472, candu au fostu incorporatu cu cetatea Bistritiei, au fostu si este pâna in prezentu, locuitu esclusive numai de romani liberi, carii erau in vechime connumerati „inter nobiles“ de comitatulu Doboc'a, si au formatu asia numitul districtu Rocnensis, care se bucurã de tõte libertatile, drepturile si privilegiele ce resulta din constitutiunile si dreptulu publicu alu patriei nõstre, alu Transilvaniei, din care cauza aceste drepturi, privilegii si libertati au fostu recunoscute si de cãtra regii Ungariei Matia Corvinu, Wladislau si Ludovicu II.

Acestu poporu liberu a traitu si traiesce pâna in prezentu, dela descalecarea romaniloru sub divulu Traianu intemplata la 105 d. Chr. in acelu tinutu, care a trecut prin atãtea transformari politice, cu singur'a exceptiune a celoru 88 de ani, cãtu a statu sub regulamente militare, si si'au versatu sangele pentru patria si domnitoriu, usandu de tõte drepturile avitice, de si au fostu mai de multe-ori tentatu din partea sasiloru dela Bistritia, de a'si perde totu ce au avutu si a fi supusu la iobagia hidõsa, precum se vede din tumultu 23 pagorum districtus valachici Bistriensis in contra magistratulu dela Bistritia, precum si din actele referitõre la acea cauza trista din anii 1747, 1751, 1760 si 1762 Nrii gubernialii 711, 622, 905, 227, 1642, 66 si 2421, apoi din rescriptulu comandai militare din Sibiu ddtu 6 Martiu 1762, prin care declara, cã pentru ajungerea unoru scopuri mãrsiave, pentru a potã rapã si jafu pe poporulu romanescu, nu'i mai concede nici-unu brahium militare (ut hæce, i. e. adsiustentia militari, abutatur, ut per eandem, uti praesens casus testatur, spolia et depraedationes exerceantur), si de si navalirea tatariloru lui Cinghis Chanu dela 1241 prefacuse capital'a de atunci — Rocn'a vechia — in ruine, éra la a. 1717 o ajunse asemenea sõrte.

Cãtu de impoporata a potutu se fia acësta capitala a districtulu valachorum Rocnensis, se põte deduce de acolo, cã aceea dupa marturisirea lui Rogerius dedea 600 de calareti intru aperarea confiniiloru si cãte 2000 de plaiesi! Dara vai! poporulu celu bravu trebui se ingenunche si se mërga in captivitatea tatariloru, chiaru candu voia se serbedie invierea lui Christosu; preotii romaniloru de atunci Domide, Marcu si Anastasie in locu de a servi pascele, trebura se ia spad'a si busduganulu si in fruntea poporului se se lupte cu paganii, pâna candu cadiura unulu cãte unulu, cã si cei 300 de bravi din timpii classici ai Greciei, si intogma dupa cum facuse fratele loru de cruce preotulu Lupulu dela Borsi'a, in 1717 in societate cu dorobantiulu Teodoru

Craciunescu la loculu numitu Strimtur'a Marmatiei, numai cãtu acesti din urma au si sfarmatu si nimicitu pe inimici, éra muierile si baietii aceloru bravi din sec. alu 14-lea fiindu macelariti, luara mórtea dela mana pagãnesca, locuintele loru cadiendu in ruine, numai biserica cea romanësca si trunchiulu turnulu celui maretiu, care mai stã si astadi infrangëndu tõte tempestatile, si boltiturele cele gigantice cladite din petrii de trachitu, pe care s'au redicatu mai tardiu Rocn'a de astadi, ne mai arata, cãtu au fostu de tari, cãtu au fostu de mari, cãtu au fostu de avuti stramosii nostrii, carii s'au sciutu luptã pentru pãmentulu loru stramosiescu, pentru onõrea loru si pentru marirea virtutiloru strabune, pe care ni le-au lasatu nõue de unica mostenire, si care si noi le-amu doveditu in sute de batalii totudeauna cu drapelulu fluturandu!

Dar unde'su timpii de marire

Ai stramosiloru romani,

Ce moriau cu fericire

Resbunandu 'si de pagani.

Dragi copii ai Romaniei,

Voi ce põte ati uitatu,

Cã pe campii bataliei

Mosii nostrii au picatu,

Ascultati cum spunu betranii,

Cã erau pe-atunci Romanii.

(Va urmã.)

Preturile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

9 Augustu st. n. in Sibiu:

Grãu, dupa cualitati	1 hectolitru fl.	7.10—7.90
Grãu, amestecat	1 „ „	5.90—6.70
Secara	1 „ „	4.20—4.60
Papsioiu	1 „ „	4.60—5.—
Ordiu	1 „ „	4.10—4.50
Ovesu	1 „ „	2.40—2.80
Cartofi	1 „ „	2.——2.50
Mazare	1 „ „	8.50—10.—
Linte	1 „ „	10.—12.—
Fasole	1 „ „	4.50—5.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	35.—36.—
Untura (unsõre topita)	50 „ „	35.—36
Carne de vita	1 „ „	46—48
Oua 10 de	1 „ „	—15

Nr. 615—1881.

(39) 1—2

Concursu.

La scõlele granitieresci sunt de conferitu urmatoriele statiuni de invetiatori:

1. La scõla din Vaida-rece, Lis'a si Riu-albu, postul de invetiatoriu dirigente cu salariu anuale de 300 fl. v. a.

2. Postulu de invetiatoriu secundariu la scõla din Margineni cu 180 fl. v. a.

La toti cu quartiru si lemnele necesare pentru focu. Aceia, cari voiescu a ocupã un'a din statiunile numite, au de a tramite cererea loru, prevediuta cu tõte documentele prescise de lege, celu multu pâna la **30 Augustu** st. n. a. c. la

Comitetulu administrativu de fondulu scolarstecu alu fostiloru granitieri din regimentulu rom. I. in Sibiu.

Nr. 2189—1881.

(40)

Escrriere de concursu.

Pentru unu stipendiu de 60 fl. v. a. din fundatiunea fericitului Gavrilu Vaida, usuatu de Emiliu Vaida rigosante in drepturi la universitatea din Clusiu, pentru nelegitimarea despre progresu, dechiaratu de vacante, prin acësta se escrie concursu pâna in **15 Septembrie** a. c. st. n.

Competitorii la acestu stipendiu fundationale, in intielesulu litereloru fundationale au a documentã:

1. cã sunt in categori'a studentiloru, prin urmare cã frecuentãdia o scõla reala, gimn., academica, ori universitate in provincia cã ascultatoriu ordinariu,

2. cã sunt nascuti in Transilvani'a, de nationalitate romana gr. cat. ori gr. or. si consangeni cu piulu fundatore, éra in lips'a acestora si altii lipsiti de mijlõce,

3. cã au moralitate buna si in studie progresu eminent.

Cererile loru concursuali instruite cu testimonie scolastice si atestate de botezu si paupertate, celu din urma datu dela antisti'a comunala, subscrisu de parochulu locului si judele procesualu; mai departe cu dechiararea concurrentelui, cã la ce institutu de invetiamentu voiescu a'si continuã studiele, — au de a le substerne la subsemnatulu Consistoriu metropolitanu pe terminulu prefipitu.

Blasiu, 13 Aug. 1881.

Consistoriu metropolitanu greco-catolicu de Alb'a Juli'a si Fagarasiu.

Nr. 2189—1881.

(41)

Escrriere de concursu.

Pentru 2 stipendie de cãte 315 fl. v. a. usuate de dr. in medicina Alesandru Ceusianu si juristulu la universitatea din BPest'a Emiliu Popu, devenite vacante; pentru unu stipendiu de 63 fl. v. a. usuatu de medicinistulu Teodoru Bota, dechiaratu de vacante pentru nelegitimarea sa despre progresulu facutu in anulu trecut; pentru unu stipendiu de 60 fl. usuatu de maturisatulu Juliu Grecu, devenitu vacante prin absolvarea gimnas., tõte din fundatiunea repausatulu dr. in medicina Sim. Romantiai.

La stipendiele preatinse potu concurge:

1. numai acei tineri studentii seraci, cari sunt nascuti in Tranni'a si de nascere romani,

2. cari au din studie calculu de eminentia si portare morala buna,

3. dinpreuna cu ascultatorii de medicina ori jura, aceia, cari se voru aplicã la sciintiele reali, precum tehnica, montanistica si silvanistica,

4. dintre concurenti voru avea preferintia ceteris paribus, cei de origine nobili si consangeni piulu fundatore.

5. dela concurenti se cere, cã testimoniele scolast. alaturande la cererile concursuali, se le dé in origine ori in copia autenticata, se produca carte de botezu, éra atestatele de paupertate se fia prevediute cu subscrierea antistiei comunale si a parochului respectivu si intarite cu sigilulu comunalu si alu parochului, precum si cu subscrierea oficiulu politicu de cercu, éra in cetati si opide cu subscrierea antistiei cetatiene ori opidane; mai departe cu dechiararea, cã la care institutu dé invetiamentu voiescu concurentele a'si continuã studiele. Cererile concursuali astufeliu ajustate se se substérna pâna in **15 Sept.** a. c. st. n. la subsemnatulu consist. metropolitanu.

Blasiu, 13 Aug. 1881.

Consistoriu metropolitanu greco-catolicu de Alb'a Juli'a si Fagarasiu.

Nr. 2189—1881.

(42)

Escrriere de concursu.

Din fundatiunea fericitului Metropolitu si Archiepiscopu Alesandru St. Siulutiu se escrie concursu cu terminu pâna in **15 Sept.** a. c. st. n.

1. Pentru unu stipendiu de 400 fl. v. a. usuatu de Jacobu Muresianu, elevu in conservatoriu din Lipsca, dechiaratu de vacante, pentru tineri gr. cath. eminenti, sau din parte eminenti, si dorescu a frecuentã jurele ori medicin'a afara din patria, la vre-o universitate,

2. Pentru trei stipendie de cãte 200 fl., din cari unulu usuatu de juristulu absolutu Teodoru Mihali, dechiaratu de vacante, éra 2 acum antai'u óra facute vacante, pentru tinerii gr. cat. cari dorescu a frecuentã in Academi'a r. u. din Sibiu, ori la alta facultate juridica din patria.

3. Pentru 4 stipendie de cãte 100 fl. pentru patru studentii gr. cat. miseri de buna sperantia, si eminenti, cari studiãdia in gimnasiulu superioru in Blasiu, ori in alte gimnasie super. din patria.

4. Pentru 2 stipendie de cãte 60 fl., unulu usuatu de Traianu St. Siulutiu pentru nelegitimarea in terminulu prefipitu despre progresu, dechiaratu de vacante, si altulu acum antai'a óra facutu curente; pentru 2 studentii miseri si cu progresu eminent in studie, cari studiãdia in gimnas. infer., asemenea in vre-unulu din gimnasiile din patria.

Doritorii de a obtinë vre-unulu din aceste sti-pendie, au de a'si tramite cererile loru concursuali instruite cu recerutele loru testimonie scolastice, atestate de botezu, precum si cu testimoniu de paupertate dela antisti'a comunale, subscrisu si de parochulu locuii si de judele procesuale respectivu, cari tõte se se substérna la subsemnatulu capitulu metropolitanu greco cat. de Alb'a Juli'a si Fagarasiu pâna la terminulu susu in-semnatu, adeca: 15 Septembrie a. c.

Blasiu, 13 Aug. 1881.

Capitululu metropolitanu greco-catolicu.

Nr. 2189—1881.

(43)

Escrriere de concursu.

Pentru unu stipendiu de 100 fl. v. a. din fundatiunea fericitului Ladislau de Torday fostulu directoru oficiulu protocolariu la r. cancelaria de curte, usuatu de farmacistulu Eugeniu Hocmanu, declaratu de vacante pentru nelegitimarea pre terminulu prefipitu despre progresulu facutu; prin acesta se escrie concursu pâna in **15 Sept.** a. c. st. n.

Competitarii la acestu stipendiu fundationale de 100 fl. v. a. in intielesulu litereloru fundationali au a documentã:

a) cã sunt in categori'a studentiloru, prin urmare cã frecuentãdia vre-o scõla reala, gimnasiale, academica ori universitate in provincia cã ascultatoriu ordinariu;

b) cã sunt nascuti in Transilvani'a de nationalitate romani si lipsiti de midiuocele de intretinere si

c) cã au moralitate buna si in studia preste totu progressu eminent.

Cererile concursuali instruite de botezu si paupertate, celu din urma dela antisti'a comunale, subscrisu de parochulu locului si judele procesuale, ori in cetati de magistratulu locale; se voru substerne pre terminulu prefipitu la subsemnatulu consistoriu metropolitanu.

Blasiu, in 13 Augustu 1881.

Consistoriu metropolitanu greco-catolicu de Alb'a Juli'a si Fagarasiu.

Anunciu.

Se cauta o econõma de casa si totu-odata bucatãresa. Informatiuni mai de aprõpe se potu primi strad'a poduriloru (Brückengasse) Nr. 7. (37) 2—3

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**

Tipariulu lui **W. Krafft.**